

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A
21 aug.
(2 sept.)
1866.

Ese in fie-care septemana odata, adeca dominec'a
contienendu o cóla si diumetate.

Pretiu'la pentru Austria

pe Jul. Dec. 4 fl. —
pe Jan.—Dec. 8 fl. — cr.

Pentru Romania

pe Jul.—Dec. unu galbenu si diumetate.

Nr.
26.

Cancelari'a redactiunei
Strat'a morarilor Nr. 10.

unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile
anonime nu se publica.

III
cursu
anualu.

O! trista rósa multu eu gelescu!

Pe albumulu dnei M . . .

rá atunce in primavéra,
Erá in tempulu lunei lui maiu,
Cand demanéti'a si 'n ori ce séra
Lumea se pare unu sinu de raiu;
Pe-atunce inse eram eu june,
Si 'n pepturi june nu se gasescu
Necadiuri care pe omu repune . . .
O! trista rósa multu eu gelescu!

Intru o séra dulce si lina
M'am dusu la dens'a. Ea se aflá
Singura numai ah! in gradina,
Si privindu lun'a doina cantá.
Éra tu flóre, adi ofelita,
Pe sinu-i gingasiu, domnediescu,
Dímbiai voiósa si fericita . . .
O! trista rósa multu eu gelescu.

Erá feciór'a investmentata
In albu, cá albulu multu o prindea;
Cositi'a-i bruna, lunga, bogata
Pe gátu-i fragedu in cretiu cadea.

Privirea-i dulce si amorósa
Revérsa 'n giuru-i farmecu cerescu;
Ah! dómne! dómne! erá frumósa. . . .
O! trista rósa multu eu gelescu!

Priviam la dins'a, priviam la tiné,
Rivnindu-ti sórtea mi te-am cerutu;
Cu multiamire díse: „Pré'bine,
Poi-mani ea fi-va alu teu avutu!“
O dí dar numai erá sê sbóre,
Aseptandu inse cand se gatescu
Ómenii, tempulu n'are aripióre . . .
O! trista rósa multu eu gelescu!

Ce-are sê tréca, ce-are sê fia,
Se implinesca chiar de n'ai vré;
Poi-mani sosescu, cu bucuria
Alergu la dens'a a te avé.
Te gasescu inse josu asvérlita
Ér pe copil'a n'o intalnescu,
Câ-ci de-a ei mama a fostu jertfita . . .
O! trista rósa eu te gelescu!

O pretendase a-i fi socia
 Unu rusu cu-avere, si mamă sa
 Se invoise cu bucuria.
 In Romania nu mai erá.
 Serman'a féta piere, se stinge
 Sub clim'a aspra, unde domnescu
 Acei ce mila nu-i póte-atinge . . .
 O! trista rósa eu te gelescu!

Te-am luatú dara de josu pe tine,
 Si cátu tempu verde ai potutu sta,
 Te-am portatu, draga, totu langa mine:
 Inse pierdiendu-ti viéti'a ta,
 Te-am pusu aice, unde, vai! fióre,
 Si dí si nópte eu te stropescu
 Cu-a mele lacrimi, triste isvóre!
 O! trista rósa eu te gelescu!

Georgiu Teutu.

CEEA CE LI PLACE FETELOR.

(Novela. Urmare.)

— Totu-si mi-e gele de tine; ar fi pecatu sê mori acuma; esci inca tēneru; trebuie sê traiesci si sê fi fericitu!

Cugetam, cá junele acesta a nebunitu, — ér elu continuá, tîntindu-si ochii ne 'necatú spre cautátóre:

— Acuma odata ti-iertu! Dar de vei mai face vr'o nebunía ca si acésta, apoi dieu nu vei mai scapá víu!

Atunci lasá cocosiulu si aruncá pistolulu pe divanu, apoi se întórse cátra mine, si spre cea mai mare mirare a mea, aflai, cá densulu e fostulu meu conscolariu Corneliu Borovanu.

Ne imbratisiaramu si ne sarutaramu ca dóue fete, apoi întrebai:

— Dar en spune-mi frate Corneliu, ce comedia facusi tu acuma? Putienú lipseá de nu te impuscasi.

— Dâ-mi pace frate, nu sciu ce sê me mai facu, par' cá am nebunitu! Mainte in estasulu meu mi-tienú o lectiune aspra, si ca sê me vedu, me folosii de oglinda.

— Curiósa ideia! Óre ce te-a potutu conduce la ea?

— O impregiurare ne 'ndurata.

— Iubesci atare féta?

— Da, iubescu si sum nefericitu.

— Va sê dica: ea nu te iubescu. Cunoscú istori'a asta; e o tragi-comediá vechia, ce s'a representatu pan' acuma de multe ori, si in care multi juni au capetatu role. Daca-e numai

atát'a, nu merita sê fi tristú, cá mai sunt in lume fete.

— De-ai fi suferitu atát'a ca si mine, n'ai vorbi asié.

— E bine frate, povestescu-mi dar istori'a ta, ca sê-o cunoscú! Post'a cátra Sabiiu pléca dupa média-di la cincú, pana atunce potemu vorbi cátu ni place.

Sieduramu pe divanu si Corneliu începú:

— Tata-meu, pe care-lu cunoscusi si tu, erá invetiatoriu intr' unu satutiú din Ungaria. Ierte-lu Ddieu! erá omu de omenia, dar saracu cum numai unu dascalu romanu póte sê fia. Tini minte cu ce truda si-sustinea famili'a numerósa. Odata recindu-se, capetá unu morbu ce-lu legá de patu, de unde nu se scolá mai multu. Sermanulu mori in anulu trecutú! O veduva si cincú copii remasera fara sprigióna, si toti acestia rechiamau ajutoriu de la mine ca de la fiulu celu mai betranu . . . Dar asta e istoriá trista, nu te interesédia.

— Din contra, continua!

— Chiar absolvii studiele juridice la academi'a din Oradea-mare si eram sê mergu la universitatea din Pesta. Dorere, nu potú realisá planulu meu. Fui silitu a cercá atare postu, spre a poté ajutorá pe mama-mea si pe fratii mei. Din intemplantare ajunsei juratu comitatensu intr'unu cercu locuitu de romani. Me mutai acolo, ducandu cu mine tóta famili'a mea. Dupa o petrecere de dóue septemani in Bradeni . . .

— Ce felu! tu te-ai mutatú chiar in locul nascerei mele?

— Da. Peste dóue septemani vini a casa din institutul de crescere — féta principalulu meu, frumós'a Lucretia. O fiintia mai incantátóre asta decátu idealulu poetilor. O vedui si o iubii. Eram ferice cand o poteam vedé; eram nebunu cand vorbiam cu ea. Determinai ca sê-i descoperu amorulu meu. Erá o dí de primavéra. Mersei la dens'a. Gasii pe regin'a animei mele sengura. I spusei, cá o iubescu precum n'a mai iubitu nimene sub sóre, — cá fára ea nu potú traí neci unu minutu, si in fine o întrebai, daca voiesce sê impartiesca cu mine sarcin'a vietiei?

— Si ce-ti response?

— Se uitá multu tempu la mine, apoi díse intr' unu tonu sarcasticu: „Glumesci, domnule, séu ba? De gluma e pré grosolana; ér de seriosu e pré ridiculosu! Nu sum crescuta pentru dta!“ — Si dupa aceste ne mai dicandu neci negru neci albu, parasii chili'a, lasandu-me singuru singurelu.

— Cugetatu-am!

— Nu-e gluma asta, frate. Mama-mea de alta parte vre cu sil'a, ca sê ieu de socia fêt'a protopopului din locu. Cunosci pe dlu prota. E omu avutu si are numai unic'a fêta. Densulu si-a bagatu in capu acea ideia curiôsa, câ si-va maritâ fêt'a numai dupa cutare civilu, fia acela oricâtu de saracu; câ-ci dupa planulu seu civilulu pôte sê ajunga inca domnu mare, pôte chiar si vice-comite, si atunci fêt'a lui va fi dômnâ mare; dar' de va maritâ-o dupa cutare clericu, nu pôte sê ajunga mai susu decâtu protopopésa. Apoi asta n'ar fi neci o inaintare in familia! Mama mea dara si dômn'a protopopésa facura planulu fara scirea mea, ca eu sê ieu de socia fêt'a protopopului.

— Apoi de ce nu o iei?

— Pentru câ nu o iubescu.

— O! frate, daca in dilele nôstre tôte catoriele aru fi effuintiele iubirei, dieu putieni preoti s'aru inavutî din stol'a capetata pentru cununii.

— Se pôte! Dar eu nu sum de principiulu acesta. Recunosc, câ fêt'a protopopului e buna si frumôsa, dar ce folosu — daca nu o iubescu?! Nu o potu luâ de socia, câ-ci nu vreu sê fiu autoriulu nefericirei densei. Si asta e o nenorocire mare pentru mine. Din lefsiôr'a mea nu sum in stare a sustiné pe mama mea si pe fratii mei, deci trebuie sê me 'nsoru cu atare fêta, ce are ôresicare avutia. Lucretia nu me voi-esce, fêt'a protopopului nu-mi trebuie. Critica stare pentru mine!

— Si pentru asta erai sê te 'mpusci?

— Da. Eram desperatu. Si daca ar fi fostu vôrba numai de viêti'a mea: fara crutiare asiu fi descarcatu pistolulu; dar siese voci orfane strigara cumplitu la urechi, câ a face asié ceva e pecatu!

— Frate, tu ai anima nobila, trebuie sê fi fericitu odata, deci nu desperâ! Vina cu mine la adunarea din Brasiovu, acolo vomu gasi multe fete frumôse, pôte câ-ti va placé cutare dintre ele.

— Nu potu, câ-ci am lucru la Orade.

— E bine, voiu sê re'ntornu pe acolo, ascépta-me!

— Negresitu!

II.

Bradeni e numele unui orasielu din Ungaria. Orasielulu nostru esclédia prin dôue lucruri. Antâiu prin scól'a romanésca cea frumôsa si mare — ceea ce e o raritate mare; si a dôu'a, câ in totu comitatulu e uniculu orasiu, unde

ambla tôte diuariiele romanesci, ceea ce e asidere o raritate nu mai putinu mare.

Dôue septemani trecura dupa cele spuse in partea d'antâia. Eu si amiculu Corneliu ne aflamu a casa la Bradeni.

Amiculu meu erá tristu necontentitu; indesiertu eu me trudiam a face ca sê dispara norii de pe fruntea lui. Nu-mi succedea. Elu spunea ne 'ncetatu suspinandu, câ va mori, câ fara Lucretia nu pôte traí.

Intr'o domineca ne duseramu la beserica, si acolo intre frumôsele orasielului nostru gasiramu si o domnisiôra straina.

Amiculu meu — ierte-i Ddieu! — cu tôte câ erá in beserica, nu se uitá multu câtra altariu, ci ne 'ncetatu la fetiti'a necunoscuta. Ce e dreptu, neci eu nu me uitam in altu locu, decâtu acolo unde se uitá si amiculu meu. Altfelu asié ce-va nu e mai multu raritate. Junii din dilele nôstre in beserica se uita mai multu la fete decâtu la santele icône. Acuma cas'a lui Ddieu nu arare ori devine locu de intalnire alu amorosilor. Despre fete nu voiu sê scriu neci o calumniá, câ-ci ele — precum tóta lumea scie — in beserica se uita totu in cartea de rogatiune si neci cand nu arunca pe de afurisiu vr'o cautatura a supra junilor.

— Cum ti-place fetisiôr'a aceea? — intrebai de amiculu Corneliu.

— E frumosica, dar totusi nu e ca Lucretia.

— E bine voiu vedé ce vei dice despre dens'a mai tardiu? Nu scii a cui e?

— Nu o cunosc.

— Pare-mi-se câ e atare amica a notaresei, câ-ci vinira la olalta in beserica.

— Acuma cugetu cine e. Notariulu mi-spuse in dilele trecute, câ soro-sa va sê vina de curendu la densulu. De buna séma asta e sor'a lui.

— Fôrte frumôsa fêta!

— Frumosica!

— Celu putinu ne vomu petrece bine p'aice. Dupa médiadi vomu cercetá pe notariu, ca si cand neci n'am scí, câ soro-sa e aci.

— E bine.

Asié si facuramu.

In ocolulu casei notariale gasiramu o carutia straina, noi intrebaramu cu unu felu de suprindere de domnulu casei, câ cine a vinitu?

Notariulu erá unu omu de totu curiosu. Totusi avea acelu meritu, câ avea — muiere frumôsa. Eu din parte-mi adoru femeile frumôse, — credu câ si dvôstre stimatilor cetitori! Astfelu dara nu e de miratu, câ me duceam cu

placere la notariulu, cu tóte că densulu nu primia cu asemene placere si bucuria pe óspetii sei, mai alesu pe cei teneri, că-ci precum am spusu acuma, avea muiere frumósa, si densulu erá gelosu cumplitu, si-temea muierea de tóta lumea. De asta-data totusi ne primí cu fatia suridietóre si la intrebarea nóstra ni respunse cu bucuria, că a sositu sor'a sa.

— Inca n'avuramu onóre a o vedé; — respunseramu.

— Indata ve facu eu cunoscuti; — díse elu si ne conduse in chilia.

Acolo erá soci'a notariului si fét'a admirata de noi in beserica. Notariulu incepù a ne recomandá fetei:

— Am onóre a-ti recomandá scl. scl.

Spuse fetei cine suntemu, si se 'ntorse cátra noi dicandu: „Sor'a mea, Lucretia!“ Apoi urmara stereotipele „me bucuru“ — „Diu partea mea onórea“ scl. scl.

— Asta-di — incepù amicul Corneliu — publiculu din besericuti'a nóstra fù ferice a vedé in midiloculu seu o flóre incantátóre.

— Ce felu de flóre? — intrebà domnisiór'a.

— Nu sum mare cunoscatoriu de flori, dar totusi — domnisióra — cugetu, că te tini de viorele, — díse Corneliu.

Complimentulu fu cam siodu si eu maj nu me scapai a ride.

— Esci pré poeticu, domnule, — respunse Lucretia.

— Eu — continuà elu — n'am datina a scrie poesii, ci spunu totdeauna adeverulu.

— Prin urmare — conchise notariulu — poetii toti mintiescu. Hahaha!

— Mie — díse apoi domnisiór'a — nu-mi placu complimentele, că-ci sciu cumca acele neci cand nu isvorescu din adanculu animei. Iertati-mi, că me esprimu atátu de verde; dar daca voiu avé onórea a conveni cu dvóstre mai adese ori in decursulu petrecerei mele p'aci, trebuie sê sciti acésta.

— Ai cuventu, domnisióra, — respunse Corneliu — sinceritatea ne deobléga. Neci mie nu-mi place a díce complimente in ventu; sunt casuri inse, cand ceea ce cugeti că e numai expresiunea curtenirei, e totodata adeverulu celu mai frumosu.

— Eu tinu la dechiaratiunea mea, — díse domnisiór'a, — si de multe ori me miru cum unele femei potu sê asculte cu placere atâte vórbe de sila, — mai multu me prinde inse mirarea, vediendu pe unii teneri perdiendu-si tempulu cu astfelu de nimicuri. Aste — sê fiu

bine intielésa! — le spusei in genere, si nu specialu despre dvóstre.

— Sum incantatu de lectiunea dtale, respunse Corneliu, dar ce sê faci domnisióra, cand numai acei tēneri sunt primiti cu bucuria de cátra fete, cari li sciu vorbí si minti câte si câte verdi-uscate; si cu cátu ei sunt mai clevetitori, cu atât'a trecu de mai culti?!

— Chiar acea e gresiél'a, că multi tēneri sunt de parerea acésta. Póte că sunt femei de unu acordu in privinti'a asta cu ceea a dtale, ba si eu cunoscu câte-va; dar o femeia intru adeveru culta neci cand nu se póte indestulí cu o asemene superficialitate, ea cérca cultura adeverata, cultur'a animei si a spiritului.

Eu si fratele Corneliu ne uitaramu cu o suprindere de totu neasceptata unulu la altulu. Frumós'a fetisiór'a cu seriositatea sa neindatinata la fetele de etatea ei ne puse in uimire. Nevediendu-o, ci numai audíndu vórbele ei, ai fi cugetatu că-ti vorbesce o femeia esperta. Si inca ce bine i siedea seriositatea asta curiósá! Mi-parea multu mai frumósa decâtu la beserica.

Erá cam de optu-spre-diece ani, cu fatia blondina si cu ochi de viorele, cari straluceau ca nesce stelisióre. Tali'a-i frumósa ar fi potutu sierbí de modelu ori si carui sculptoru. Peliti'a ei emulá cu cea mai curata marmore din Carara. Spacelulu romanescu ne lasá a vedé unu peptu plinu si 'ncantatoriu. Guriti'a-i si manutile-i se 'ntreceau in micime. Când cu ochii sei poetici, mari, privia a supra nóstra, — pareá că ne ardu doi sori din bolt'a ceriului. Peste totu erá unu modelu de frumsétia.

Mai conversaramu vre o diumetate de óra. Domnisiór'a Lucretia ni promise, că va remané la frate-seu unu tempu mai indelungatu. Apoi incantati de prim'a intalnire, rentornaramu cátra casa.

Pe drumu intrebai de fratele Corneliu:

— Cum ti-place Lucretia?

— E frumósa.

— Totusi nu e ca fét'a judelui cercualu.

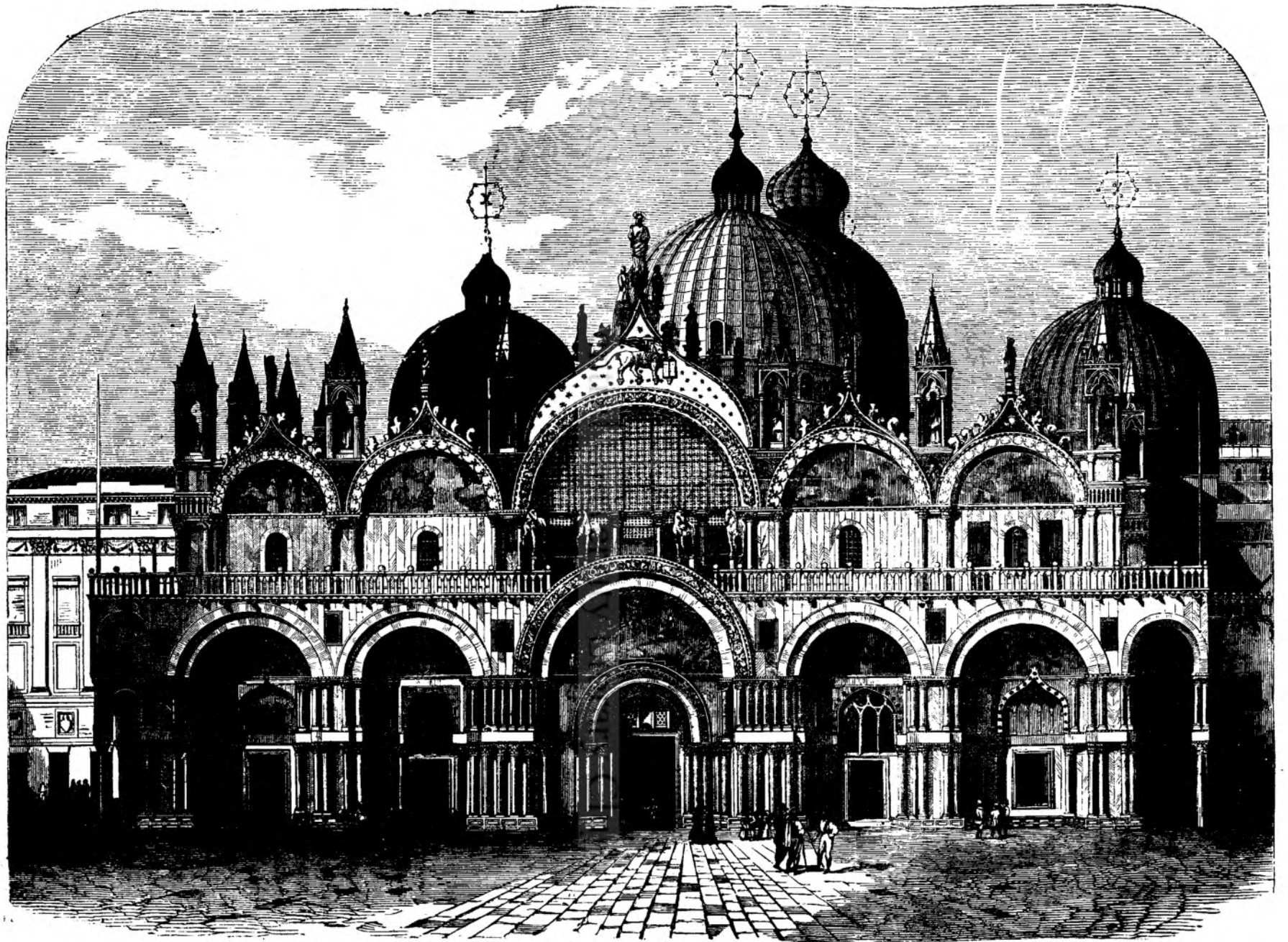
— E mai ca si aceea, — respunse Corneliu.

III.

E lucru cunoscutu, că ómenii de la sate si orasie mai mici sunt multu mai amicabili decâtu cei de la orasiele mari, cari mare parte vénédia numai interesele lor private si nu li pasa multu de fericirea séu nenorocirea de-aprópelui lór. La sate dílele onomastice se serbédia multu mai frumosu decâtu la orasie.

(Va urmá.)

Iosifu Vulcanu.

Beseric'a lui San' Marcu in Venetia. (Vedi pagin'a 309.)

S a t i r ' a

II.

La agoniile vietielor mari — între cari primul loc ocupa viéti'a natiunilor — sunt unii cari suspina si se lamenta, si gemu, si critica cu dorere causele malatiei si tratarea medicilor, si altii ce astépta cu impatientsa a suná ór'a fatala, pentru cá astépta o mare mostenire. La agoni'a natiunilor asemenea din partea celor ce critica cu dorere, satir'a este morala, si, din partea celor ce le precipita caderea, satir'a e infernala. Cea d'ntáiu va sê sustîna viéti'a natiunala si combate cu vigóre reulu ori de unde vine; cea de a doilea astépta cu bucuria mórtea si combate cu turbare binele ori de unde ar' veni. Prim'a se arma in contra vitiului ca sê apere virtutea: cea de a doilea se arma in contra virtutii si propaga vitiulu ca unu *virus* ucidiator in totu corpulu socialu.

Fiindu cá e vorba de mórte, cata sê ne implinim parabol'a. Poetii sêu autorii satiricii sunt ca angerii si diavolii ce dîcu cá se aréta in timpul agoniei. Unii vinu spre a consolá si aperi virtutea, si altii spre a acúsá si calomniá sufletulu celui dreptu.

Sê lasámu de o cam data satir'a infernala, cá-ci nu e din regiunile pamentesci. Sê vorbim totu de satir'a morala.

Acést'a, une-ori este politica, flageláundu vitiurile guvernului, si alte-ori este sociala, bătendu defectele si vitiurile societáti sêu ale poporului, nu in parte, in índivide sêu in concretu, ci in generalu sêu in abstractu.

Dupa impregiurári atunci, dupa talente si dispositiuni, reveste mai multe forme: cand e in prósa, cand e in versuri: cand e naratiune simpla, cand actiune sêu punere pe scena. Prin urmare, cand reveste fórm'a dramei se dice comedia, fia in prósa fia in versuri; ér cand comedi'a se marginesce numai intru a fi bufona si a provocá risulu, fara nici unu scopu moralu, atunci se dice farcia.

Adeveratulu satiristu, ori-ce forma va adoptá, se ferescè de minciune, si prin urmare nu póte gramadí defecte si vitiuri pe o persóna ce nu le are; cá-ci comite unu neadeveru; ci aduna defectele, ridicolele si oribilulu unui vitiu sêu ale mai multoru si le personifica intr'unu idealu; astfelu spre esemplu Molière, ca sê aréte sêu ca sê flagele ipocrisi'a, o personifica in Tartufu, parsonagi idealu, fictivu; ca sê arete ridicolulu si hidosulu avaritiei, o personifica in Harpagonu. Fia-care ipocritu, fia-

care avaru se póte vedé singuru in Tartufu, in Harpagonu; nu se vede inse si aretatu cu degetulu, uditu, flagelatu in persón'a sa, in numele sêu.

Satiristulu falsu, satiristulu de scól'a infernala, din contra, jóca rolulu de delatoru, de sicofantu; aduna tóte defectele, tóte vitiurile si insusi crimele, si asupresce cu densele pe innocentu, pe omulu dreptu.

Diferinti'a între satir'a propria si între comedia este cá satir'a spune sêu nara faptele, purtárilé, gesturile, invetiurile, si imita limbajulu vitiuosulu, unde comedi'a lasa pe vitiosu sê vorbésca singuru; sê se descrie, sê se arete singuru in tóte faptele si momentele sale.

Noi nu facemu aci unu articolu de literatura propria, ci mai multu de moral'a, de filosof'a si de istori'a satirei in genere; si prin urmare nu ne intindemu a enumerá numele autorilor satiricii de diferente specie si ai diferintilor natiuni, nici a analisá sêu criticá operele lor.

Suntemu póte cu totulu originali in tractatulu nostru si in modulu nostru de impartire, de comparatiuni si de paralelismi.

Amu dîsu cá malatiile morali ale societátiloru sêu coruptiunea loru provóca ori lacremele unora, ori risulu si critic'a si batjocur'a altora; inse lacremele nu sunt pentru fia-care omu, nici risulu si batjocur'a potu deveni arm'a fia-carnia. Acestea au causele loru profunde si fórté departate, in individuu spre esemplu, dupa temperamentulu si umorile lui, dupa conditiunile, temperamentulu si umorile parintiloru lui, dupa educatiunea ce a luat, dupa impregiurárilé si tentatiunile prin care a trecut; ér in popóre, caus'a este in clim'a in care traiescu, in legile, credintiele, religiunea cu care au crescutu, in evenimentele de fericire sêu de calamitati prin care au trecut.

Spre esemplu candu se corumpe societatea, din popóre pietóse, ca in alu lui Israelu, esu mai multu lacreme de cátu risu si batjocura, lacreme de dorere si adesea lacreme amare de critica; intr' insulu se inaltia Isaii ce se plángu cá n'a mai remasu sanetosu nici cátu sê pui degetulu pe corpulu socialu: totu e plinu de vinitiele, de plage si de ulcere; vinu Ieremii ce se lamenta pe ruinele cetáti sante. Si candu poporulu e in captivitate, desperatiunea e muta, nu mai are nici lacreme, nici suspine; harpele sunt suspendute pe salciele riului Babilonei: Domnulu in Israelu e Domnulu libertáti, si cantarea Domnului, cantarea libetáti, nu se canta in pamentulu strainu alu impilatoriului.

Scutura-ti jugulu, libera-te, o sclavule, ca sê poti cantá cantárea Domnului. — In Israelu la aparitiunea coruptiunii, idolatriei, servituti materialu séu morali, geniulu se aprinde si ratiuna ca Isaia, se lamenta ca Ieremia, se inaltia ca Iesechielu, stigmatisa crim'a ca Danielu ce face a immarmuri despotulu; se rapesce la ceriuri pe caru si prin cursieri de focu ca Elie.

In Greci'a se vede unu fenomenu contrariu cu totulu la asemenea epoce de crise. Elenii locuira alta clima, fura leganati in alte credintie, educati de alta religiune, de alte legi. Elenii fura pagani idolatri; Bacu séu beti'a la dinsii avea templu si preoti si serbatori; Venerea sau prostitutiunea avea asemenea templuri, si preotese si serbatori; orgiele la dinsii erau prescrise de religiune. Jupiter insusi la dinsii avea óspete, se imbetá de nectaru; si adulteriulu divinu incuragiá si legitimá pe celu umanu. Clim'a inse erá agera si producea spirite rapedi, talente escelinti, gustulu in arte, si acestea curendu contribuirea intru a deservá si sfemeiá cu totulu virtutea primitiva; si candu o data incepú a lipsi semtiementulu detoriei si alu onórei, coruptiunea fú generala.

Intr' unu asemenea poporu coruptu cu totulu, aparitiunea unoru virtuosi ca Socrate si drepti ca Aristide se parú o anomalía, o crima de lesa-religiune; si cand legile antice si datinele primitive incepura a fi criticate si dispreziate, cand scepticismulu se intinse peste totu, candu totu poporulu deveni epicurianu, nici o lacrema nu se mai veditú, nici o plangere ca in Israelu; legamintele societátií fiindu tóte rupte, si egoismulu desfrênárii dominandu pretutindeni, firesce critic'a catá sê ie form'a satirei de scól'a infernala. Satir'a dar si-puse córne si códa, imprumutá picioru de tiapu, deveni diavolu, séu Satiru in femininu, adica *Satira*. Primii satiristi luara rolulu delatoriului, acuatoriului, adeca alu diavolului, mai antáiu de pe carulu Tespidii cu óre-care téma si apoi din teatru insusi oficialmente; cá-ci teatrulu erá unu ministru publicu. Primii satiristi ca si diavolii incepura a combate virtutea, a palí onórea familielor. Geniulu in Elad'a corupta erá beatu in orgiele lui Bacu si ale Venerii.

Unulu din primii satiristi, Arcilocu, si-armá *Iambul cu turbarea* dupa expresiunea lui Horatiu. Satirele lui fura in' contra unui svénturatu tata de familie, in contra lui Licambu, pentru cá acest'a i-a fostu refusat pe fi'a sa, si lu batjocóri atát'a câtu lu aduse la ultim'a desperatiune si lu facú a se ucide singuru, disgratiatulu. — Nu intardiá inse sceleratulu satiristu

de a-si affá pedépsa, pentru cá fú injunghiatu de unu pumnalu resbunatoriu.

Dupa densulu si dupa altii asemenea lui veni unu satiristu si mai infamu ce organisa oficialmente satir'a in comedia, dandu-i fóрма de drama. Acest'a fú Aristofane, geniu in adeveru elenicu, inse alu Eladei bete, corupte in orgii.

Dísei si repetii alu Eladei bete, cá-ci mai nainte de Aristofane mai erau inca in vigóre moravurile primitive ale timpurilor eroice, si eroismulu e fórté strinsu legatu cu onórea, cu tóte simtiementele cavaleresci. Mai nainte de Aristofane licenti'a si desfrênulu nu erá asié in ordinea dílei, cá-ci Arcilocu, cum aretaramu, affá unu pumnalu resbunatoriu; si pe de alta parte Aristofane o marturisesce singuru cá la inceputulu miserabilii sale meserii de delatoriu bufonu avea mare frica; sórtea predecesoriloru sei Magnes, Cratinu si Crates, lu-frica sê tremure, cum o díce singuru. Mai nainte nisce asemenea scelerati nu pré poteau fi bine veniti in Atene.

Candu republic'a se corupse de totu, poporulu suveranu ajunse ca toti despotii ce beti de orgii se lasa sê auda singuri cum i ieu in risu si-i batjocorescu bufonii loru. Personagiulu lui Aristofane, *Demos*, prin care erá representatu poporulu pe scena, erá tractatu de Aristofane candu ca unu copilu credulu ce se lasa a se amagi si portá de nasu de magistratii sei, candu ca unu betranu dehulatu, artiagosu, capriciosu, avaru, tontu si gamanu indopandu-se de mancári si de vinu si ascultandu cu placere la adúlările oratorilor séu demagogiloru si avocatoriloru sei. De multe ori Demos séu poporulu erá representatu surdu, orbu, ca unulu ce nu audiá, nu vedea cá adulatorii sei lu amagescu, lu-fura si lu tradau. Astfelu Aristofane aretá pe scena pe poporulu suveranu; si poporulu suveranu ridea de nu mai potea. Se desfatá cu o nespusa placere candu se vedea batjocorit; pentru cá totu asié, si mai reu de câtu asié, se batjocoria si talentulu si meritulu si virtutea ce erá ca nisce spini in ochii poporului invidiosu.

La Romani, de si pagani ca Grecii, inse satir'a nu potú ajunge pana la acésta licintia. Misúnea ei nu mai fú a satirului séu cum amu díce noi asta-di a diavolului.

In republic'a romana cetatienii séu poporulu avea unu mare orgoliu, morg'a patriciana erá gelósa de demnitatea sa; si apoi despotismulu imperialu strínsese frêulu tuturor.

Notitie de caletoria.

IV.

In Orascia petrecui pré putînu tempu si asié — dorere! — nu potui conveni cu dlu Spiridonu Tatarti, unu barbatu cunoscutu acesta pe acolo despre zelu-i natiunalu. In scurt'a mea petrecere in acestu orasiu frumosu intalnii pe unu amicu din Banatu, carele veniá de cátra Sabíiu si mergea a casa.

Voiám sê caletorescu la Alba-Julia, dar la invitarea amicului meu, de a-lu insoci, — abdisai de acestu planu si plecai impreuna cu densulu la Dobra.

Amiculu meu caletori mai departe, éra eu remasei in ospetaria la Dobra. Nu peste multu venira doi notari comunali romani si infirai cu densii unu discursu fórte interesantu. Mi-spusera, cá in acestu protopopiatu in tóte satele romanesci sunt scóle, afara de acele cari sunt aprópe unulu de altulu, cá-ci acele tóte la olalta au câte o scóla. Apoi invetiatorii asisdere sunt harnici. Scól'a capitala din locu are fundatiune, constá din patru clase si e provédiuta cu trei invetiatori buni, cá-ci invetiatoriulu din clas'a a trei'a, propune si in clas'a a patr'a. Deosebitu mi-laudara pe dlu protopopu Nicolau Crainicu si pe fostulu adjunctu de pretura dlu Spiridonu Feti, cari ambii facura fórte multu pentru a midiloci in florirea scólelor de pe acolo.

Mi-mai spusera, cá in cerculu acela, notarii in scrierile oficióse se folosescu de limb'a romana, — si cá si judele cercualu duce tóte corespundintiele sale in limb'a romana. Ceea ce asisdere mi-placù.

Apoi mersei la invetiatoriulu P. F. carele me primi fórte afabilu, acolo nu peste multu tempu venira si ceialalti doi invetiatori, cu cari petrecui diu'a fórte placutu. De cátra séra veni la noi si dlu protopopu. Unu barbatu cultu si zelosu acesta, care a lucratu fórte multu in caus'a natiunala. Mi-crescea anim'a, audîndu pe acestu betranu onorabilu cum vorbesce cu focu despre totu ce face parte la in florirea natiunii romane.

Conversarea nóstra tînú vr'o dóue óre. Dlu protopopu avù fragedîmea de a luá parte cu noi si la cina, unde ni povesti istorii interesante atátu din 1848, cátu si din anii trecuti de atunci. Destulu, cá in caletori'a mea de optu díle, nicairi nu me petrecui atátu de bine ca in Dobra.

Orasiulu acesta este locuitu de nobili, fiindu locuitorii lui inainte de 1848 si pana la 1850 toti graniceri husari. In evenimintele din 1848 remasera credintiosi natiunei lor si ai Impera-

tului. Fiindu densii toti nobili, daca cine-va se asiédia cu locuintia in orasiulu lor, nu se primesce ca cetatianu si nu are neci unu dreptu in afacerile comunale. Ei tînu mortísiu la dicál'a acea, cá: „Noi amu invértitu sabi'a!“ — Ca si cand altii n'aru fi invértitu-o! Din caus'a acésta locuitorii din Dobra la multi ómeni trecu de egoisti, in care privintia póte cá neci nu sunt judecati cu nedreptulu.

Cu deplina multumire parasii Dobra si plecai cátra Temisióra, de venii in comitatulu nascerei mele, unde — asié precum potui — compusei aceste notitie, din cari de buna séma va fi lipsindu partea artistica, dar suplinésca acésta — bunavointi'a cu care le scrisei.

In scurt'a mea caletoria esperiai, cá romanulu tieranu e crestinu bunu, credintiosu, ascultatoriu, blandu si nu e demoralisatu, — numai barbati conducatori li mai trebuiesce, inse barbati de aceia carii intru adeveru sunt petrunchi de inaintarea poporului, ér nu de aceia cari in tóte vénédia numai mârsiavele lor interese particulare. Pe unde sunt de acestia, poporulu e multumitu si inaintéza frumosu.

In cátu atinge scólele, aflai cá acele in Ungaria si Banatu inflorescu mai multu decátu in Ardealu. Dar tempulu e mediculu celu mai bunu, si speru, cá va vindecá si acésta rana a poporului romanu din Ardealu.

Si-acum remani ferice, o! tiéra 'ncantátore,
Ardealu, pamentu romanticu, tu idealulu meu;
Acum te lasu pe tine, dar anim'a me dóre,
Cand dens'a ti-rostesce: Remani cu Domnedieu!

Petru Banatiannu.

Domnului B, dein nr. 61, alu Gaz. Tr. *)

E unu anu de díle, de candu s'a decisu in Abrudu, cá filologii romani se se mai bata unu anu de díle si apoi sei impace adunarea generala a' Asociatiunei, dei va poté.

Ci filologii nostri, se pare, cá nu au vrutu se si puna capetele in periculu, se si-le sparga, si altii se ridia de eli.

Anulu trecù forà fortuna, sî adunarea stá la usia. Ce va se faca? Va mai prolongá terminulu certei filologice, au dora acuma va talhá nodulu Gordiu?

Parerea mea ar' fi, si cutezu a o esprime aici, fiindu cá nu potiu sci, deca voliu merge la adunare au nu, — se nu precipiteze lucrulu.

*) Din respectu catra pré stimatulu scriitoriu alu acestui articolu lasaramu ortografi'a nestramutata. Red.

Ce nu s'a templatu in anulu, ce trece, pote se temple in anulu venitoriu. Semnalul este.

Albin'a si-a scos aculu, si in ataculu de antaniu a si spantecatu pre *u finale*. Dela nr. 41, nu-lu mai vedi in Albina.

Mie numi suntu cunoscuti terminii tehnici ai duelului, ca se me potiu esprime esactu, — ci d'eu numai, ca batali'a s'a incensu. Ore-ce-ne s'a aflatu, care a redicatu manusi'a aruncata. — Ci Albin'a a — replicatu. Si D. Vostra sperati „ca dein acesta pornela se va incinge una disputa lunga; — si ca nu ar' strica.

Ei bene, Domnule! Dar' cumu poti spera D. ta „una disputa lunga dein acesta pornela“, — candu armele inamiciloru nu suntu parecchie?

Vedeti bene, Domnule, ca Albin'a impune pre *u finale* „numai dein caus'a economiei.“

Spuneti-mi, asia se ve tienia D. dieu, este ast'a *causa filologica*?

Deca Albin'a, se me liertati, ca-ec se cadea se scriu „*Albina*“, fiindu ca Albin'a pentru numele seu nu reconosce articolulu, -- deca d'eu *Albina*, totu dein caus'a economiei, credu io, a lapedatu si semnul elisiunei dela femininul seu in *a*, — se spereza, ca in scurtu va se-lu impunga seu impinga si dein cele alalte feminine, totu dein caus'a economiei. Si ce-ne scie, deca in urma nu se voru mai afla si alte litere seu semne, cari se o patiesca totu ca bietulu *u finale*.

Ci in urma, Domnule meu, se veniu si la proiectulu D. Vostre; io de si afli nefilologicu a scrie *u* dupa *in* si composite-le ei, ca si dupa *apoi*, si cate-va altele pucine, unde e chiaru si ridiculu a mai scrie si *u finale*, inse, pre catu precepu io, a face ore-care *compromisu* intre unele parti ale cuventarei, cumu le numescu grammatistii, si intre filologi si nefilologi, ca ambe partitele se lase cate ceva, adeca numele se le scriemu cu *u finale* in grati'a filologiloru, er' verbele for'a *u finale* in grati'a nefilologiloru, — e unu lucru chiaru nefilologicu, ca si vice versa.

Pre atare terenu credu, ca nece unu filologu, care-si pretiuesce onorea, nu va descende. Pre unu terenu, pre care de candu lumea, nece unu filologu n'a descensu.

A se lupta si disputa in materia curatu filologica cu arme si argumente curatu nefilologice, si cu arme si argumente economice, e nu numai lucru de risu, ci si superfluu.

De voru numer'a, de esemplu, numai nemtii cati e si h nepronunciati intra intru unu nr. dein Wiener Zeitung, care cu Intelligenz si Amtsblatt une ori face cate 6 cole, si ce cole!

De voru calcula englesii, cate vocali scriu in desiertu numai pre unu nr. dein *Times*, — si francesii pre unulu dein *Moniteur*, — seu de le va veni in capu se le calculeze, si se afle, cata dauna se face, si s'a facutu, de candu scriu nemtiesce, englescesce si francescesce, —

apoi asi mai dice si io ceva, ca vediendu daun'a suinduse la milione se ar' cade se fia ceva mai economi.

Inse noi pentru unu bietu de *u finale*, care catu de pucinu totu se pronuncia ca si *i finale*, dein care causa are dereptu de a fi scrisu ca ori care alta litera, — se facemu atat'a sfara 'n tiera, dieu spunemi Domnule B, deca meriteza?

Ci „ca se aiba cetitorii mai multu materialu;“ — o Domniloru, si pana acumu stamu se orbimu, cetindu cate se scriu in Albina etc.

Ce? D. Vostra, care ati dori, ca *toti* romanii se se prenumere la *tote* diurnalele, socotiti, ca avemu, nu doi, ci patru — 100 de ochi ca Argus dein mitologia? Au credeti, ca D. dieu ne au datu ochii, numai ca se nei stricamu pre *cetitul* diurnaleloru?

Moderati-ve, Domniloru, au nu mai *cetimu* nece unu diurnalu!

C.

Beseric'a lui San' Marcu in Venetia.

(Vedi ilustratiunea de pe pagin'a 305.)

Piati'a lui San' Marcu e locul celu mai frumosu in Venetia. Acesta e anim'a, centrulu Venetiei, edificiele-i artistice si grandiose atragu aice cu o putere farmecatoare pe toti strainii caletori. Vietia, placeri, frumsetie, poesia si proza, tote sunt concentrate aice. Piati'a e cam de o suta de stangeni, si e pardosita cu marmure de Istria. In piati'a asta se innaltia renumita beserica a lui San' Marcu, unu capu de opera acesta a arhitecturii lumii.

Beseric'a acesta are unu aspectu imponentu, candu la cupolele sale edificate intr'unu stilu goticu si la infrumsetiările ei arabice si gotice. Fundamentulu i s'a pusu in secl. alu IX-le, candu adeca cetatienii venetiani au adusu cu sine din Alesandria remasitiile lui S. Marcu, si l'au alesu de patronulu cetatiei, alungandu cu o solemnitate mare in a. 828 pre patronulu de mai nainte, pre S. Teodoru, fiindu ca n'a aperatu cetatea precum se cuvinea.

Infrumsetiarea ei se continua din tote tempurile, si atat'a tesauru posiede, catu ai pote asigura bunastarea aloru mii de omeni sermani. Pe frontispiciu se vedu cei patru cai antici, cari au infrumsetiatu odata port'a triumfala a unui monstru alu umanitatii — Nerone. Napoleone i-a fostu dusu cu mai multe lucruri scumpe in a. 1797 la Parisu, inse Franciscu I i-a tramisu inde-reptu in Venetia.

Intrandu in beserica esti suprinsu intr'un gradu mare! Pavimentulu e facutu din mai multe feluri de petre, care formeza totu felulu de figure si forme geometrice si arabescuri. Paretii ei pomposi de marmure sunt ornati cu tablourile celebriloru artisti Tizianu, Rafael, Palma, si Paulu Veronese. In tote laturile ti-

suride câte unu angerasiu cu aripe, séu câte unu capu de o frumsétia rapitória a Pré Curatei Fetióre, in a careia ochi vedi o bunetate cerésca, pe frunte o curatienia nespusa, pe budie o ferioire da alta lume . . . Te desbraci aici de tóte sentiemintele profáne, lumesci, ingenunchi inainte ei si asié te simtiesci ca si cum nu te-ai poté despartí de o atare frumsétia . . .

Nu e destulu o diumetate de dí, ca sê poti admirá pomp'a nespusa si tesaurulu adunatu aici din tóta lumca, inainte caruia seraculu, ce n'are o bucatura de pane, ingenunchia si si-cere pana de tóte dílele.

E de insemnatu turnulu beserecei acesteia edificatu in stilu goticu, care te surprinde nu numai prin inaltímea sa de 304 de petióre, dar si prin interiorulu seu admirabilu. Cu unu telescopu bunu ti-dâ unu prospectu de 140 de miluri, mai cu séma peste partile de câtra média-di ale alpiloru, peste Verona, pana giosu câtra Istria; de ceealalta parte voi vedé immensitatea mârei, a carci apa veneta resfrangundu-se de radiele sórelui forméza unu amestecu frumosu de colorile cele mai feliiurite.

GAETANO SFERRA.

Novela de A. Dumas.

(Urmare.)

— Astépta dara!

M'a lasatu singuru. Peste câte-va mominte am audítu, séu mai bine am sentítu câ s'a rentorsu.

— Aice-e! — díse, si mi-puse in mana manunchiulu unui iataganu.

Acest'a a fostu a barbatului ei.

— Asié credu, câ ne-amu insielatu — eschiamai câtra ea — pentru câ acú nu se aude nemicu.

— Tíene pumnariulu acest'a pururea la tíne, si n vení de alta data fára arme. Asié vreú eu, intielegi?

— Dar si acú totu vrei inca sê te lasu?

— Nu vreu, ci te rogu!

— Dar totusi mane?

— Da, mane!

„O-am strinsu inc'ó data câtra pieptu, dupa aceea am deschisu usí'a. Mi-se parea câ tóte-su leniscite.

— Ce nebuna esti! — eschiamai.

— Nebuna daca vrei, dar Madonna a plansu.

— Aceea-e numai temere! — eschiamai imbratísiandu-o ultim'a óra, si aducandu-i capulu câtra fati'a mea.

— Ai grige! — strigà Lena cu viersu tremuratoriu, — éca! elu e acolo, acolo e!!

„Si intr' adevéru unu omu vení inaintea nóstra de câtra capetulu celalaltu alu balconului. M'am silitu câtra elu, si amu statu lang' olalta. Neci unulu n'am vorbitu nemicu, ci ca turbati ne-amu apucatu la lupta. Morelli intr'ó mana tíenea pumnariu, in ceealalta pis-

tolu; sub atacu pistolulu a sunatu, dar nu m'a vulneratu. Eu respunsei cu o impungere crancena, si am audítu strigarea adversariului meu. L'am impunsu in peptu cu iataganulu. In momentulu acest'a audí strigandu din afara: stâi! Veghiatoriulu, care amblá pe strada, audí sunetulu pistolului, si a statu inainte casei. Atunci me grabii câtra usia, dar Lena prindiendu-me de mana, m'a dusu in chil'a ei, a deschisu o ferésta, ce erá câtra gradina. Sciam bine, câ presinti'a mea i va causá ce-va periclu mare.

— Tu te fá, câ nu scii nemicu — i dísei — câ n'ai audítu nemicu, câ numai la sgomotulu celu mare ai venitu afara; si asié ai aflatu mortu pre barbatulu teu!

— Fíi leniscitu!

— Unde te'oiu revedé?

— In totu loculu unde vei fi!

— Remani fericita!

— Pan' la revedere!

„Ca unu nebunu sarí in gradina. Urcandu-me pe unu muru, am ajunsu intr'ó strada angusta. Erá intunerecu tare, si nu sciam unde sum. M'am dusu dreptu pe cale, pana am ajunsu la piati'a de arme. Me consultam in mine cu tóta recél'a sangelui, ce sê facu? De siguru trebue sê fugu — socotiam, — dar nu erá asié usioru a fugí din Malta. N'aveam la mine numai câti-va zechini, in locuintia-mi erau toti banii cu epistolele Lenei cu totu, cari de s'aru aflá, noi si amorulu nostru amu fi tradati. Pe langa tóte aceste au trebuitu sê mergu a casa.

„Am fugitu dara a casa. In departare de vr'ó câti-va pasi de la usia siedeá unu omu cu capulu intre petióre; cugetam câ dórme, precum facu in Malta cersítorii; neci nu l'am bagatu in séma ci am intratu.

„Cu trei saríturi am fostu in chilí'a. Mai antáiu m'am dusu la sicriulu, in care erau epistolele Lenei. Tóte le-am aprinsu, si, candu au fostu tóte cenusia, am trasu sicriulu cu banii, si i-am luatú toti la mine. Am vrutu a me grabi in gradina, a me pune intr'ó luntre, si acolo sê-mi inschimbu vestmintele cu ale unui corabieriu, si apoi sê lasu portulu de o data cu corabierii, cari navigau in tóta demanétí'a. Tóte aceste usioru le poteam face, pentru câ la mai multe de 20 de pescuituri am fostu cu ei, si-i cunosceam pre toti. Capulu lucrului erá sê ajungu la portu.

„Cu propusulu acest'a m'am grabitu in diosu, dar chiaru candu vream sê deschidu pórt'a me prinsera 4 soldati anglesi; apoi vení unu omu câtra mine, si tíenendu lamp'a spre ochii mei a dísu: „Acest'a e!“

„Indata cunoscuí pre cersítoriuulu din Epiru, caruia i-am datu odata bani, si vedíui câ va fí reu de mine, de nu voui grigi de totu cuventulu. Pentru aceea cu leniscirea cea mai mare, ce am potutu simulá, am întrebatu: ce vreu cu mine? unde me voru duce? Ei

mi-au răspunsu cu aceea, că m'au dusu cătra o prin-sóre, si m'au închisu in ea.

„Aflandu-me singuru me cugetam despre starea mea. Nimene nu m'a vediutu că am omoritu pre Morelli; in Lena me incredeam ca si in mine. Mi-am propusu că voiu negá tóte. Intr'alta dí veni la mine judele cu doi asistenti de la tribunalu ca sê me întrebe. Morelli n'a moritu in graba, elu s'a joratu veghiatoriului pe tóte cele sante că m'a cunoscutu, si numai dup' aceea mori.

„Eu negam tóte, si intariam că nu cunosc pre Lena numai din vediutu, precum cunoscemu pre aceia, cu cari convenim in societáti, in teatru, locuri de pre-amblare, séu in locuint'a guvernatoriului; — intariam că tóta sér'a am fostu a casa, si numai atunci am esítu din chilía, candu m'au prinsu. Fiindu că la noi la pu-tine case sunt portari, si totu locuitoriulu are chia' a sa: nu m'a potutu demintí nimene nici in privint'a acest'a.

„Judele demandá sê me duca inaintea mortului. Am lasatu prinsórea, si ne-amu dusu la Lena. Scíam bine că aici trebuiá sê-mi constringu tóte poterile. Me intariam, si mi-am propusu că voiu fi detiermuritu si statornicu in tóte.

„Candu trecui prin strad'a angusta vediui loculu luptei; plumbulu a fostu sdrobitu o parte a cautoárei, si pe tapeta erá o péta de sange, care mi-a cadiutu chiaru in cale de nu o potui incungiurá, dar asié m'am dusu pre langa ea, ca si cum neci n'asiu fi scíutu ce e.

„Am intratu in chilía, mortulu stá pe catafalculu funebralu, cu fati'a deschisa, cu pieptulu neacoperitu; pre fatia i-se vedeau trasurile maniei ultime, pre pieptu erá ran'a care l'a omoritu. Pasíi otaritu cătra catafalcu. Aici éra m'au întrebatu; eu am remasu la cuvintele ce le-am mai spusu. Au chiamatu pre Lena.

„Ea s'a prezentatu palida, dar totusi leniscita, dóuc lacreme mari i-au cursu pe fatia; aceste au potutu fi látatu pentru barbatulu seu pierdutu, cătu si pentru starea miserabila in care si-vediú pre amante.

„Ce mai vreti dvóstra cu mine? — întreba ea — v'am mai spusu că eu nu scíu nemicu, n'am vediutu nemicu; eram in patu; din strad'a angusta audíi sgotu mare, si m'am grabitu intr' acolo. Dup' aceea am audítu strigarea barbatului meu: Ucigatoriule! Atát'a e totu lucrulu.

„Au adusu pre cersítoriu, l'au pusu inaintea mea; Lena intariá că nu-lu cunósce si eu am dísu că nu l'am vediutu neci candu.

„Asié dara nu s'a adevéritu nemicu in contra nóstra numai cuvintele moribundului. Se începú procesu dupa datina; judele si-impliniá detorint'a ca unu omu, care vrea sê arete lumei că are minte.

(Va urmá.)

Ce e nou?

** (In nrulu venitoriu) vomu incepe a publicá unu frumosu poemu orientalu de junele poetu d. Gr. H. Granda, carele ne-a mai imbucuratu cu promisiúnea, de a ni tramite o serie de scrisori a supra istoriei artelor, framinte de caletoria si altele. Dlu Granda acuma petrece la universitatea din Liège, in Belgia.

** (Dnii G. Baritiu si Dr. J. Ratiu) petitiunasera la guvernulu pentru a li se concede a infintiá trei pana in patru batalióne de voluntari pentru aperarea securitáti publice in Ardealu. De óra ce inse intr'acea infintiarea corpurilor de voluntari in Ardealu s'a revocatu, asié numitilor recurinti li s'a incunoscintiatu pré innal-t'a recunóscre imperatésca.

** (Dlu V. Babesiu) in septemanile trecute a intréprinsu o caletoria prin Banatu, unde poporulu romanu in tóte locurile lu-primi cu insufletírea si stim'a ce merita acestu barbatu devotatu causei nationale.

** (Necrologu.) Din Gherla primimu scirea, că Grigoriu Moldovanu a moritu. Repausatulu — precum ni se scie — a fostu celu mai renumitu zidariu in totu Ardealulu. S'a nascutu in Gherla la 10 jan. 1816. Parintii lui fiindu saraci, nu-lu potura da la scóla, dar scóla i-a fostu esperint'a castigata in feliurite locuri ale Ardealului, Banatului si Romaniei, pe unde opurile sale architectonice-i vestescu genialitatea. Fia-i tie-rin'a usióra!

** (Colonelulu baron Davidu Ursu) comandantulu insulei si fortaretiei Lissa, fiu decoratu de cătra Majestátea Sa cu ordinulu corónei de feru clas'a II cu decoratiúnea belica pentru eroic'a aperare a insulei Lissa in contra intregi flote italiene.

** (Principele Ionu Ghica) ministru de resbelu in Romania si-a datu dimisiúnea si in loculu lui a intratu fostulu membru alu locotenintiei principesci, N. Haralambie.

** („Albin'a") amintindu, că in nrulu trecutu publicaramu portretulu si biografi'a dlui Alesandru Hurmuzachi, scie mai departe: „Amu fi doritu, ca „Famili'a" sê adauga, că acestei familie literatur'a romana mai are de a-i multiamí si opulu celu nepestrecutu cei-a dedicatu Andreiu Muresianu: „Trecut'a umbr'a legii" — Multiamimu sóreii redactiuni pentru complimentulu ce avú fragedínea de a ni-lu spune; dar in cătu privesce dorint'a citata, ni luám libertate a observá, că noi o impliniramu inca anu in nr. 20. cand publicaramu portretulu si biografi'a dlui Georgiu Hurmuzachi.

Literatura si arte.

** (A esitu de sub tipariu:) Poesii de Iosifu Vulcanu. Cartea de trei-spre-diece cóle (205 pagine) contíne 85 de poesii scrise in tempu de optu ani, de cand adeca autoriulu lor începú a le publicá in diuarele nationale. In fói'a acésta, si chiar scriitoriulu acestor síre, nu póte sê vorbésca mai pe largu despre acésta colectiúne, doresce inse ca celelalte foi — prin individiu competinti — sê o analizeze ori cătu de aspru, că-ci fára critica nepartiala si seriósá neci autoriulu neci literatur'a nu póte inaintá. Cartea se afla de vendiare la redactiúnea acestei foi, in librarií si la toti domnii colectanti ai nostri. Pretiulu 1 fl. v. a. editiúne de lusu 2 fl.

Din strainetate.

* * (*Generalulu Manteuffel si bar. Rothschild.*) Generalulu Manteuffel intrandu in Frankfurtu, se incortelà la Rothschild, si cand vediu salónele cele pompóse ce i stetera spre dispusetiune, eschiamà: „Pecatu, câ tóte aceste sunt proprietátile unui jidovu!“ Servitoriulu lui Rothschild, carele audî cuvintele aceste, le spuse si domnului seu. In diu'a urmatóre Rothschild tramise pe servitoriulu seu la Manteuffel cu rogarea: „Jidovulu Rothschild ar dorí a se infatísiá inaintea domnului generalu!“ Generalulu i dede respunsu negativu. A trei'a dí éra tramise Rothschild pe servitoriulu seu totu cu asemene rogare. Atunce inse generalulu neci nu-lu ascultà. Intr'aceste sosì din Paris o diploma, prin care Rothschild fù numitu consulu generalu imp. francescu in Frankfurtu, si milionerulu si tramise servitoriulu la Manteuffel sê-i spuna: „Consululu generalu imp. francescu in Frankfurtu, baronulu Rothschild poftesce, ca dlu generalu delocu sê-i — parasésca palatulu!“ Se întielege de sine, câ Manteuffel n'avù incatrâu, ci se carà îndata.

* * (*Procesu pentru trei sous.*) Dlu Noël locuíá in Lyon, din colo de puntea, la care fia-care trecatoriulu carulu trebuia sê solvéscá siese sous. Dlu Noël nu-i veniá la scotéla acésta tarifa, i se pareá pré scumpa, pentr'acea trebuindu odata sê tréca cu carulu, stete inaintea puntii si si-desprinse calulu, si trase insu-si caruti'a peste punte, apoi vení inderetru si conduse calulu asemene. Anume dupa tarifa, fia-care omu cu o carutiá avea sê solvéscá numai unu sous, unu omu singuru asísdere unu sous, unu omu carele conduce unu calu asemene unu sous. Asié dara dlu Noël prin apucatur'a sa economisá trei sous. Inse proprietariulu puntii observà acésta apucatura, si de óra ce nu se potura impacá, facù procesu dlui Noël pentru suplinirea celor trei sous. La instanti'a antâi'a dlu Noël perdù procesulu, dar la forulu apelatoriu lu-castigà.

* * (*Curiosu concertu!*) In America este o societate de artisti cunoscuta sub numele „Alleghanier“, acésta societate arangiá nu de multu unu concertu mare in insul'a Haway, la care regele asísdere érá de fatia. Venitulu concertului fù grandíosu, anume: 78 de porci, 98 de cloce, 116 gaine comune, 16,000 nuci de Cocos, 5700 ananas, 418 galete de smochine, 600 de cucurbete si 2700 de orange.

* * (*Consilierulu Dreyse*) in Prusia, carele inventase puscile cu acu, cari decisera rezultatulu bataliei de curendu finite, mai inventà inca si tunuri cu acu, cari se potu descarcá in fia-care secundu. Astfelu apoi neci o bataliá nu va mai poté durá tempu mai indelungatu.

* * (*Mod'a din Paris*) propasiesce ne 'necetatu. Nascocirea cea mai noua e, ca pe batistele de pusunariu etc. in locu de literelle iucepetóre fia-care si-lipesce fotografi'a in miniatura.

* * (*Focu infricosiatu.*) Corsica in momentulu acesta e teatrulu unei nenorociri cumplite; o padure arde acolo de doue septemani. Oficiolatele si privatii indesiertu se încérca a stinge foculu, care pana acuma a mistuitu multe milióne.

Găcitura numerică.

De Damianu Dragonescu.

- 4.9.8.1. Ea a fostu odata dómna 'n lúmea mare,
 3.1.10.14.1. } Si alu ei principe, dupa subjugare
 } A adusu romanii in acésta tíera;
 } Apoi se 'nmultíra multu iubítii
 4.12.8.1.13.6.1. } frati,
 } De dincóce si dincolo de Carpati;
 10.9.2.10.12.4.3.11.1. } Numai asta inca intru noi sê fia,
 } Cum aci, asié si 'n scump'a Romania,
 1.8.9.4.5.1. } Mosiu, betranu, barbatu si june,
 } Si fecióra,
 } S'aiba toti acésta. pentru tierisióra!
 3.7.8.13.5.3.6.5.7. } Pe acesta inse sê-lu rogâmu ferbinte,
 } Ca sê ne iubésca ca si unu parinte!
 1. — 14. } Deie ceriulu cumca-acestu barbatu destinsu,
 } Multi ani sê traiésca de reu neatinstu!

Deslegarea găciturii numerice din nr. 24: „Grigoriu Haralambu Granda.“ Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele: Alesandra Popoviciu, Ana Lacatusiu, Amalia Moldovanu, Paulina Miculescu n. Abrudanu, Luisa Traila, Emilia Cadariu, Florentina Popu, Eleonora Munteanu, Sofia Ardeleanu, Elena Selagianu, Irina Popescu, Cleopatra Strimbu, Maria Florianu, Ecatarina Porumbu, Nina Ioanescu.

Deslegarea găciturii nrice din nr. 23. amu mai primit'o de la dómnele: Ana Lacatusiu, Emilia Cadariu, Paulin'a Miculescu n. Abrudanu, Amalia Moldovanu, Alesandra Popoviciu, — si de la dlu Georgiu Berariu.

Scirea cea mai prospeta.

Din Alba-Julia chiar la incheierea fóiciei nóstre primimu o insciintiare din care estragemu: Adunarea e splendida. Amendoi metropolitii sunt de fatia si in cortelu la episc. rom. cat. Fogarasy. Adunarea se deschise eri prin o vorbire a dlui presiedinte. La intrare ambii mitropolitii, câtu si episc. Fogarasy, si comitele supremu Pogány fura primiti cu: Sê traiésca!“ Astadi in 28. s'a cetitu doue disertatiuni: D. Cipariu despre unificarea ortografiei, d. Dr. Hodosiu despre literatur'a italiana in secl. XIII, — mane vor diserá d. V. Rusu despre datinele si moravurile Romanilor vechi, dl Arone Densusianu despre posesi'a poporala romana si elementulu ei mitologicu. Dupa siedintia banchetu stralucitu in otelulu „La sóre.“ A séra domnisiór'a Elisa Circa dede unu concertu stralucitu. Mai pe largu in nrulu venitoriu!

 Cu esemplare complete mai potemu sierbi.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**